

רשק
שיעורי
תורה

היכלי תורה

יום וערש"ק בהעלותך ח סיון תשע"א ♦ דף היומי בבלי: מנחות צג ירושלמי: עירובין כז

נושאי הדף בעלון

שליחות למילה ולכיסוי הדם.....מנחות צג

אפיה באילפס [תבנית] שבתנור לענין חיוב חלה.....מנחות צד

עשיית לחם עם ארבעה ראשים לחג השבועות.....מנחות צה

שבירת לחם בעל צורה בשבת.....מנחות צו

חיוב לימוד תורה בסעודה ונתינה מלחמו לעניים.....מנחות צז

בציעה על י"ב חלות בשבת.....מנחות צח

לימוד חכמה יוונית לצורך פרנסה.....מנחות צט

כפתור ופרח.....עמוד 5

ויאמר משה לחבב בן רעואל וגו' לכה אתנו והטבנו לך כי ה' דבר טוב על ישראל..

יש לדקדק בלשון כי ה' דבר טוב על ישראל, שאם כוונתו על ההבטחות הטובות שהבטיח ה' לישראל, היה לו לומר לישראל.

אלא שכאשר אמר משה לחותנו 'לכה אתנו והטבנו לך', הוקשו דבריו בעיני יתרו, שהרי כבר נגזרה על משה הגזירה שלא יכנס לארץ, וכמו שכתב רש"י בסוף פרשת שמות בפסוק 'עתה תראה אשר אעשה לפרעה', העשוי לפרעה תראה, ולא העשוי למלכי שבעה אומות כשאביאם לארץ. לפיכך תמה היה יתרו, היא תינח אם תכנס אתם לארץ ישראל בידך להיטיב לי שאתה מלך, אבל אם לא תלך מה תועלנה ההבטחות.

על זה השיב לו משה, אין לך לפחד שלא תקויימנה ההבטחות, 'כי ה' דבר טוב על ישראל', שהם רחמנים וגומלי חסדים, ואף אם אני לא אכנס לארץ, הם עצמם מחמת המדות הטובות הטבועות בהם ייטיבו לך.

עפ"י שנות חיים

הפעם הראשונה
עמוד 7

עד 20% הנחה
על מגוון ספרי עזי והדר
עמוד 6

שליחות למילה ולכיסוי הדם

כתב בדרכי משה (יו"ד סי' רסד אות א) בשם האור זרוע (מילה סי' קז), שאם האב יודע בעצמו למול אסור לו ליתן למוהל אחר למול את בנו. וכן כתב מדעת עצמו הש"ך (ח"מ סי' שפב סק"ד). ותמה הדרכי משה במה נשתנתה מצות מילה משאר המצוות הנעשות על ידי שליח, ואף במילה יוכל המוהל למול את התינוק בשליחותו של האב, גם אם האב יודע למול בעצמו.

ובתבואות שור (סי' כח ס"ק יד) כתב, שלכאורה נראה שכיון שמצוה על השוחט לכסות את הדם, ומצוותו קודמת למצות שאר כל אדם, כמו שנאמר (ויקרא יז יג) 'ושפך' 'וכסה' ודרשו חכמים (ב"ק צא:): שמי ששפך יכסה, אם כן אינו רשאי לכבד אחרים במצוה זו, ואפילו אם יש שם גדול ממנו שרוצה לקיים מצות כיסוי ואינו יודע לשחוט בעצמו, אסור לשוחט לכבדו בכיסוי, ואם כבדו הרי הוא עובר על מצות 'ושפך וכסה'. אך שוב כתב שנראה שאינו כן, שהרי כיסוי הדם דומה למילה, ומעשים שבכל יום שהאב מכבד אחרים למול את בנו אפילו כשיודע בעצמו למול. וכן הביא ראיות מכמה מצוות שיכולים לכבד בהם את האחרים. והביא דברי הדרכי משה והאור זרוע הנ"ל, שמבואר מדברי הדרכי משה שמתוך תמיהתו על האור זרוע דחה דבריו והשמיט דין זה בשו"ע, כיון שאין נוהגים כמותו. וכתב בתבואות שור, שנראה שאף האור זרוע לא אסר לעשות שליח למול אלא כשהטעם שאינו רוצה למול בעצמו הוא כיון שאינו רוצה לטרוח, ונראה בזה כמי שמבטל את המצוה, וזהו הטעם שאמרו בכל התורה שמצוה בו יותר מבשלוחו, אבל במה שנהוג בינינו שמהדרים לעשות מצוה זו, והמכובד לעשות את המצוה הוא שמח ומחזיק טובה למי שכבדו, בזה לא דיבר האור זרוע, ואף הוא מודה שיכולים לכבד את האחרים.

ושוב הביא דברי הש"ך הנ"ל שסובר שאסור לעשות שליח למול, וחלק עליו ומסיק שיפה נהגו במילה לכבד את האחרים והנח להם לישראל אם אינם נביאים וכו', ומשם ומכל שאר הראיות שהביא יש ללמוד גם לענין כיסוי הדם שיכולים לפרקים לכבד במצוה זו את מי שמהדר לעשותה, וכל שכן אם הוא אדם גדול שיש גם כן כבוד למצוה שמכבדים אותה בגדולים. אבל לא ימנה אדם אחר להיות שליחו בקיום המצוה, שמצוה בו יותר מבשלוחו, וכל שכן שלא יטול ממון על המצוה, שעל זה נאמר 'אמת קנה ואל תמכור' (משלי כג כג, ראה בכורות כט).

ובבית אדם (איסור והיתר כלל ז) כתב בישוב דעת האור זרוע והש"ך, שבודאי בכל מקום שלא גילתה התורה שהוא בעצמו מחויב לעשות את המצוה, שלוחו של אדם כמותו ויכול לקיים המצוה גם על ידי שליחות. אבל במילה וכיסוי הדם גילתה התורה וכתבה פסוק יתר שמשמעותו שהוא צריך לעשות את המצוה, ובזה אין אומרים ששלוחו כמותו. והביא מחלוקת הראשונים (נדרים עב: בר"ן ד"ה ת"ל, רמב"ם נדרים פ"ג ה"ט, בבא מציעא צו. וראשונים שם) אם צריך שני פסוקים יתרים או שמא די בפסוק אחד, והוכיח מסוגייתנו שדי בפסוק אחד. שכן בסוגייתנו מיעטו שליחות בסמיכה ממה שנאמר (ויקרא א ד) 'ידו, ידו ולא יד שלוחו. ואף על פי שלא שנה הכתוב לכתוב שני פעמים, מכל מקום ממעטים מ'ידו' שאין לסמוך על ידי שליח. ואם כן הוא הדין לכיסוי הדם שנאמר בו 'ושפך' 'וכסה', ובמילה שנאמר בה (בראשית כא ד) 'וימל אברהם', ומכאן למדו (קידושין כט). שמצוה על האב למול, כיון שגילה בהם הכתוב שהמצוה היא דווקא בו, אין מועלת בהם שליחות, ואם עשה על ידי שליח ביטל את מצוותו.

אפיה באילפס [תבנית] שבתנור לענין חיוב חלה

מבואר בשו"ע (יו"ד סי' שכט ס"א) ובלבוש (שם), שאין חיוב חלה אלא בעיסה הראויה לבוא לידי לחם, שנאמר (במדבר טו כ) 'ראשית עריסותיכם' וגו' ונאמר (שם פסוק יט) 'והיה באכלכם מלחם הארץ' וגו', וסתם לחם האמור בכל מקום אינו אלא העשוי מקמח ומים שכן דרך כל העולם לעשות לחם, וגם עיסה הנלווה במי פירות נקראת לחם, אבל עיסת סופגנים שלא אפו אותה בתנור או באילפס אלא בחמה אינה חייבת בחלה. ומבואר בשו"ע (שם ס"ב) שאם אפה את עיסת הסופגנין בתנור הרי היא חייבת בחלה, אף על פי שהיתה רכה.

בשו"ת צמח צדק (שניאורסון, יו"ד סי' רלו) דן בנידון האחרונים שטרחו ליישב המנהג שלא נהגו להפריש חלה מלעקיך, שהיא עיסה הנלווה בדבש ונאפית בתנור, ולכאורה חייבת היא בחלה. וצייד שאפשר שהוא משום שנוקטים כדעת הראשונים (ראה בית יוסף יו"ד שם ד"ה אבל אם) שפוסקים כריש לקיש (פסחים לז). שעיסה רכה שהתבשלה באילפס ולא בתנור אין דינה כפת ופטורה מן החלה [כשהדביק ולבסוף הסיק], וכיון שאין הלעקיך מונח על קרקעית התנור בשעת האפיה אלא נתון הוא בתוך אילפס הנמצא בתוך התנור, אפשר שדינו כמעשה אילפס הפטור מן החלה לדעת הפוסקים כריש לקיש. ודן הצמח צדק אם דבר הנאפה באילפס בתוך התנור נידון כמעשה אילפס או כמעשה תנור. [ונידון זה נוגע גם להלכה שפוסקים כרבי יוחנן (פסחים שם) שהנילוש במעשה אילפס חייב בחלה, כיון שאם בישלו על ידי משקה מודה רבי יוחנן שהוא פטור, ובלבד שנתבשל באילפס ולא נאפה בתנור, ואם בישלו באילפס על ידי משקה בתוך התנור הרי דינו תלוי בנידון הצמח צדק, אם יש לו דין בישול באילפס או דין אפיה בתנור].

וכתב הצמח צדק שמכמה מקומות בש"ס מוכח שבישול באילפס הנתון בתנור אין לו דין בישול אלא דין אפיה, ואחת מראיותיו היא מסוגייתנו, ששינינו במשנה שלחם הפנים היו עושים אותו בדפוס, ומבואר בגמרא שכמין דפוס היה לה בתנור. וכתב הרמב"ם בפירוש המשנה שהדפוס הוא תבנית, ומשמע שהוא כעין זו שבה אופים את הלעקיך, שאינו מגוף התנור, וכן מבואר בדבריו בהלכות תמידין ומוספין (פ"ה ה"ח) שהיה נאפה בדפוס של זהב, ודעת רש"י (שמות כה כט) שהיה נאפה בדפוס של ברזל, ומכל מקום בדפוס היה נאפה ולא בקרקע התנור. ואף על פי כן הרי נקרא בתורה בשם לחם, ומבואר שגם הנאפה בתנור בתוך דפוס נקרא לחם, והרי לדעת ריש לקיש כל הנאפה באילפס אינו נקרא לחם, ויקשה לפי דעתו איך נקרא לחם הפנים בשם לחם. ועל כרחק צריך לומר שגם מה שנאפה בתנור בתוך אילפס אינו חשוב כמעשה אילפס אלא כאפוי בתנור, ולכן אף לדעת ריש לקיש היה ללחם הפנים דין לחם.

ובטעם הדבר כתב הצמח צדק, שהטעם שמעשה אילפס אינו חשוב כנאפה בתנור, הוא משום שהאש מבשלת אותו רק מתחת האילפס, ומצדדי העיסה ומעליה אין האש מרתיחה אותה כלל, וכיון שאין לאילפס דפנות גבוהות כלל כי אם כמו זר קטן מאוד, אם כן חום התנור ממש שולט על הלחמים שבתוך המחבת מלמעלה. ורק מלמטה מפסיק האילפס בין התנור ללחם, ולכן חשוב הוא כמעשה תנור ולא כמעשה אילפס. ומעשה אילפס שאינו חשוב לחם הוא רק במקום שהאש אינה נמצאת אלא תחת האילפס, וכיון שהאילפס מפסיק בין האש לבין הלחם אין האש מחממת את הלחם כל כך, ורק באופן זה נגרע מחשיבות לחם שבה.

עשיית לחם עם ארבעה ראשים לחג השבועות

בסוגייתנו מבואר שלחם הפנים היה דומה לטבלא מרובעת, וכן פסק הרמב"ם (תמידין ומוספין פ"ה ה"ט) שכל חלה מהן היתה מרובעת, שנאמר (שמות לה יג) 'לחם הפנים', שיהיו לו פנים רבים. וכתב הרמב"ם (שם פ"ה ה"י) שאף שתי הלחם היו מרובעות, וכתב בכסף משנה (שם) שאפשר שלמד כן מלחם הפנים. ובקריית מלך כתב שכן מפורש בתוספתא בפרקנו (ה"א) שהיתה לשכה בבית המקדש ובה היה תנור שהיה עשוי כמין מזרת מרובע, ובו היו עושים הן את לחם הפנים והן את שתי הלחם, ומכאן ששניהם היו מרובעים.

וכתב בכל בו (סי' נב) שנהגו הנשים לעשות בשבועות לחם ארוך ולו ארבע ראשים, ובטעם מנהגן כתב שהוא כדי לעשות זכר לשתי הלחם הקרב בעצרת, שהיה מרובע ובעל ארבע ראשים וכמו שנתבאר. ועוד כתב שאפשר שטעם המנהג הוא מפני מזל תאומים המשמש בסיון. והביאו בחק יעקב (סי' תצד סק"ט).

ומה שכתב שעושים את הלחם שבחג השבועות זכר ללחם הפנים, מבואר כן בפוסקים לענין פרטים נוספים. הרמ"א (שם ס"ג) כתב שנהגים בכמה מקומות לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות, וכתב הטעם למנהג זה, שכשם שביליל פסח עושים שני תבשילים זכר לפסח וזכר לחגיגה, כמו כן אוכלים בשבועות מאכלי חלב ואחר כך מאכלי בשר, ועל ידי כך צריכים להביא שתי לחם על השולחן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לשתי הלחם שהיו מקריבים ביום הבכורים. והאדר"ת בספר זכר למקדש (דפו"ח עמוד סו) כתב על דבריו 'היש חיך מתוק מזה!'

ובמגן אברהם (שם סק"ט) כתב שראוי גם שיהיו הלחמים של חג השבועות מחטים, דוגמת שתי הלחם שהיו באים מן החטים.

ומכל מקום לא נקבע הדבר לחיוב בהלכה לעשות שני לחמים בשבועות ולעשותם של קמח ומרובעות, ואין דין זה כדין שני תבשילים בליל פסח שנקבע לחובה. ובטעם הדבר כתב באגרות משה (שו"ת, או"ח ח"א סי' קס), משום ששתי הלחם לא היו נאכלים אלא לכהנים ולפנים מן הקלעים, ולא היתה אכילתם ניכרת בכל בתי ישראל אף בזמן הבית, ולכן לא תיקנו לעשות זכר לדבר זה שלא היה בבתי מעולם. ומכל מקום למדו הפוסקים מדין שני תבשילים שטוב לנהוג כן ולעשות זכר למקדש, ולכן נתנו טעמים למנהגי הלחם שנהגו לעשות בשבועות, שעושים אותם זכר לשתי הלחם.

והחיד"א בלב דוד (פרק לא) כתב שטעמיו של הכל בו למנהג עשיית לחמים מרובעים בחג השבועות טעמים דחוקים הם, וכתב טעם אחר למנהג זה, שהתורה נקראת לחם (חגיגה יד.), ונאמר על התורה 'ארוכה מארץ מדה' (איוב יא ט), ולכן עושים לחם ארוך הרומז לתורה הארוכה ורחבה, ועושים לו ד' ראשים כנגד ארבע מדות שהתורה נדרשת בהם, פשט רמז דרש וסוד.

אמנם בתשב"ץ (שו"ת, ח"א סי' קלד) כתב שעושים את הלחם בעצרת בדוגמת לחם הפנים, ולפי מה שביירר שצורתו לדעת רש"י היא כזה [איור א], ומכאן יצא המנהג לעשות לחם בעצרת בצורה כזו.

שבירת לחם בעל צורה בשבת

כתב הרמ"א (או"ח סי' שמ ס"ג), שאסור לשבר עוגה שכתב עליה כמין אותיות, אף על פי שאינו מכוין למחיקה אלא לאכילה, שסוף סוף הרי הוא מוחק. והפוסקים דנו אם יש לחלק בין אותיות העשויות מחומר אחר והן כתובות על גבי העוגה לבין אותיות החקוקות בעוגה עצמה או בולטות ממנה, ואם יש לומר שכאשר האותיות עשויות מהעוגה עצמה אין בזה איסור מחיקה משום שאותיות אלו אין שם כתב עליהן אלא זוהי צורת העוגה עצמה. ובמשנה ברורה (ס"ק טו) הביא הסכמת האחרונים בשם מהר"ש הלוי, שאם הכתיבה היא מהעוגה עצמה בדפוס או בידים מותר, שאין שם כתיבה עליה וממילא לא שייך בזה מחיקה. אך בדעת החזון איש יש מפרשים שלא הותר למחוק אלא בצורות החקוקות במאכל, אבל אם חקוקות בו אותיות יש איסור מחיקה בשבירתו (ארחות שבת ח"א פט"ו הערה לו בשם כמה פוסקים).

ובמור וקציעה (סי' שמ) כתב שעוגות שיש עליהם ציורים או אותיות מגוף העוגה שנעשו בדפוס או בידים בגוף העיסה אין בית מיחוש לשברם ולאכלם. והביא ראייה מלחם הפנים שיש לו פנים הרבה, וכמבואר בסוגייתנו שעל כן נקרא לחם הפנים לפי שהיו לו פנים, ופירש המור וקציעה דהיינו שהיתה לו צורה ממש, ואף על פי כן אכלו אותו בשבת ולא חששו לאיסור מחיקה, ומוכח שאם הצורה היא מגוף המאכל אין בשבירתו משום מחיקה. וכן כתב עוד בשאלת יעב"ץ (סי' קמ) שמלחם הפנים מוכח כדברי מהר"ש הלוי שהובאו בכנסת הגדולה, שאין איסור מחיקה באותיות הנעשות בדפוס.

ובמשנת יהודה (שבת פ"א ה"טו) הקשה על ראייתו, שהרי נחלקו הראשונים בביאור הפנים שהיו ללחם הפנים, רש"י (ד"ה שיהא) כתב שני פירושים, פירוש אחד שהיו לו דפנות, ועוד פירוש שהיו לו זוויות והן הן הקרנות. והרמב"ם (תמידין ומוספין פ"ה ה"ט) פירש שהיו מרובעים והיו להם פנים רבים, והרלב"ג (שמות כה ל) חידש שהלחמים לא היו מרובעים אלא בעלי שמונה צלעות, ארבע לצדי החלה ועוד ארבע באלכסון, ובכך היו ללחם שמונה פנים [ועיין מה שכתב בזה בתשב"ץ (שו"ת, ח"א סי' קלד)].

ולפי כל אלו הדרכים אין ביאור סוגייתנו שהיו ללחם פנים בצורה מיוחדת שיש לחשוש בשבירתה למחיקה, וקשה איך הוכיח מכאן היעב"ץ שאין איסור מחיקה באותיות הנעשות בדפוס.

וכתב שדברי היעב"ץ מתבארים לפי מה שכתב בסידורו (בית נא סדר לחם הפנים), כיצד מעשה לחם הפנים וכו', כל חלה מהן מרובעת שנאמר 'לחם הפנים', שיהיו לו פנים רבים. אורך כל חלה מהן י' טפחים. רחבה ה' טפחים. ועביה טפח. וקרנותיה כמין קרנות מזבח הן עשויות מביא בצק ומדביק בד' זוויות הלחם שבעה אצבעות. השולחן ארכו י"ב טפחים, ורחבו ו' טפחים. נותן אורך החלה על רוחב השולחן, נמצאת החלה יוצאת שני טפחים מכאן ושני טפחים מכאן, וכופל את היוצא מכאן ומכאן. וישאר בין שני הקצוות רווח באמצע. נמצא הלחם בצורת מרובע כחיי"ת הפוכה שיש לו ב' כותלים נצבים על שטח התושבת משני צדדי ארכו. ומבואר לפי דבריו, שלחם הפנים היתה של צורה ממש, דהיינו צורת אות ח' הפוכה, ואם היה איסור במחיקת אותיות הנעשות בדפוס היה אסור לשברם בשבת, וממה שהותר לשברם מוכח שאין איסור במחיקת אותיות הנעשות בדפוס, וכמו שכתב בשאלת יעב"ץ ובמור וקציעה.

חיוב לימוד תורה בסעודה ונתינה מלחמו לעניים

בגמרא דרשו הכתוב שנאמר ביחזקאל (מא כב), 'המזבח עץ שלוש אמות גבה וארכו שתים אמות ומקצעותיו לו וארכו וקירתיו עץ וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה', פתח הכתוב במזבח וסיים בשלחן, אמרו ר' יוחנן ור' אלעזר, בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על אדם, ועכשיו שאין בית המקדש קיים שולחנו של אדם מכפר עליו.

כתב השל"ה (שער האותיות אות קו"ף קדושת אכילה ס"ו), שפשטות כוונת סוגייתנו היא שאם מאכיל עני על שולחנו או שולח מנות למי שאין לו לאכול, נחשב לו בזה כקרבתן שהקריבו על גבי המזבח. ואם כן אין זה שייך אלא כשיכול לזכות לעני, אבל ההולך בדרך ואין עמו עני, או האוכל בלילה ואין כל כך עניים לחזר אחריהם, או הנמצא במקום שאין עניים מצויים, מה תקנתו כדי שיהא השלחן מזבח כפרה. ואפשר לומר, שישער בדעתו שווי המאכל שהיה אפשר שיאכל אותו העני על שולחנו, ויתן מחיר כסף שיקנה העני בהם צרכי סעודה. אך אפשר לומר עוד, שאם אין לו עני ליתן לו בשעת אכילה לכפר עליו, ידבר דברי תורה בשעת אכילה, שהתורה מכפרת יותר מן הקרבנות. ואם הוא אוכל לבדו ואין לו עני ליתן לו, וגם אין אחר אתו בבית שיכול לדבר אתו דברי תורה, אז ילמד בינו לבין עצמו בשעת האכילה, וראוי שיקרא שולחנו על ידי כך 'מזבח', שכשם שהמזבח נקרא מזבח מפני שזובחים עליו קרבנות, כך על ידי עסק התורה אדם זוכה יצרו, כמו שאמרו (סוכה נב): אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש וכו'.

וגם אם יש לו עני לתת לו מלחמו, טובים השנים מן האחד, ויתן מלחמו לדל וגם ילמד תורה על שולחנו, ובזה יהיה שולחנו מזבח כפרה ממש כאילו הקריב קרבן על גבי המזבח, כמו שכתב בעל ראשית חכמה (שער הקדושה פרק ט"ו, אות קט) בשם החסיד הר"ר יוסף יעב"ץ (אבות פ"ג מ"ג) שביאר בסוגייתנו שכשם שבזמן שבית המקדש קיים, היה אדם מתכפר על ידי הקרבנות ושיר הלויים, כמו כן עכשיו במקום הקרבן מאכיל את העניים, ובמקום השיר מדבר בדברי תורה, ויש נוהגים לשורר פזמונים או מזמורים אחר הסעודה, ומנהג יפה הוא להפטר מן העונש, אבל עיקר הדיבור הוא ממש לומר איזה דין או חידוש, פסוק או הגדה, כי שלש חלוקות הן, צדיקים גמורים לומדים תורה, בינונים מזמרים המזמור, רשעים אינם לומדים ולא כלום.

ובתולעת יעקב (סוד ברכת הנהנין) כתב על סוגייתנו, שכאשר מאכיל את העניים על שולחנו, הנה קרבנו זבח שלמים לה'. ולפיכך צריך להאכילם המשובח שעל השולחן, שכן חלב ודם קרב לגבוה, והחלב הוא המשובח שבקרבתו והוא עולה לגבוה, וכמו כן צריך לתת לעני מן המשובח שבמאכלו. וכתב התולעת יעקב שסידור דברי תורה על השולחן הוא דוגמת אנשי מעמד שהיו עוסקים במעשה בראשית, וברכת המזון הוא כנגד השיר שהיו אומרים בדוכן והתפילה שמתפללים.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

בציעה על י"ב חלות בשבת

בסוגייתנו מבואר שסידור הבזיכים וחילוק י"ב החלות של לחם הפנים היה בשבת. ומטעם זה כתב בשער הכוונות (דף עב). שצריך להזהר לשים בכל סעודה מסעודות שבת י"ב לחמים על השולחן, כנגד י"ב חלות לחם הפנים.

וביאר שם הכוונה ואופן סידור הלחמים. ועל סודות עלומים אלו תיקן האר"י ז"ל בזמור ליום שבת 'יגלה לך טעמי דבתריסר נהמי' וכו', והביא באוצר מנהגי חסידים דרכי יואל (עמוד מז) בשם הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל, שאף הרמב"ם שרגיל לפרש טעמי המצוות לפי פשוטן, במצוה זו לא פירש, אלא כתב במורה נבוכים (ח"ג פמ"ה), 'אבל השלחן והיות עליו הלחם תמיד לא אדע בו סיבה, ואיני יודע לאיזה דבר איחס אותו עד היום', והביאו החינוך (מצוה צד). וכן כתב בדבר יהושע (שו"ת ח"ה סי' יח) בשם הגה"ק ר"פ מאוסטילע, שמכאן ראייה שכל הטעמים שנתן הרמב"ם למצוות הם מכוונים על דרך הקבלה, שבמקום שהרמב"ם לא ידע הטעם גם המקובלים לא ידעו.

ובדעת תורה למהרש"ם (סי' רעד ס"א) הביא בשם ספר שערי רחמים בשם הגר"א, שכתב על פי הזוהר שאין צריך י"ב חלות בכל סעודה, אלא י"ב ביצועים לכל ג' הסעודות, ואמר שהאר"י לא ידע כוונת הזוהר לאמתו. והעיר בדעת תורה שבדברי הזוהר במקום אחר מפורש כדעת האר"י ז"ל שצריך י"ב חלות דווקא. ובאליה רבה (סי' רעד סק"א) הביא בשם השל"ה (מסכת שבת נר מצוה ד"ה וז"ל) שכתב בשם כנפי יונה (ח"ב סי' ג), שבסעודת ליל שבת יסדר על שולחנו י"ב ככרות, ובסעודת שחרית ח' ככרות, ובסעודה שלישית ד' ככרות, ובסעודת מוצאי שבת קודש ב' ככרות, מספר כל הככרות כ"ו כמנין השם הוי"ה ב"ה.

אך בשערי תשובה (סי' רעד סק"א) כתב בשם החיד"א במחזיק ברכה, שעל פי האר"י ז"ל מסדרים על השולחן בכל שלושת סעודות שבת י"ב ככרות, ששה על גבי ששה, כעין שני סגולין, ולוקחים השנים האמצעים ובוצעים מאחד. והוא על פי כתבי האר"י ז"ל.

ובספר אמרי יוסף (מספינקא, סוף פרשת אמור) כתב, שבזמן הזה שחרב בית המקדש נמשכת הארת לחם הפנים על ידי י"ב הלחמים של שבת, וכל צדיק וצדיק שבכל דור ודור בשעה שבוצע המוציא על י"ב חלות בכוונתו הטהורה, מאיר בו ניצוץ משה רבינו שסידר את החלות, ומוריד השפע כמו שהיה על ידי לחם הפנים.

אך באליהו רבה (שם) כתב על דברי השל"ה בענין בציעה על י"ב חלות, שכיון שיש סודות וכוונות בזה, לא יעשו כן אלא הבקאים בטוב חכמת הקבלה, ובש"ס ובמכילתא לא נמצא שום רמז לי"ב חלות. אך בשערי תשובה (שם) כתב על דברי האליהו רבה, שאף מי שאינו יודע הכוונות, אם רוצה ליישר מעשיו באופן שנוהגים בעלי הסוד ולבו לשמים שיהא לפני הקדוש ברוך הוא כאילו כיון, יש מעלה במעשיו.

והגה"ק ממונקאטש הביא בספרו חמשה מאמרות (מאמר תורת שבת, תרומה) בשם הגה"ק משינאווע שאמר בשם הרבי מלובלין, שבכל עיר צריך על כל פנים אחד המיוחד והחשוב להניח על שולחנו בשבת י"ב חלות, בדוגמת המשכן שערכו בו את לחם הפנים בשבת.

לימוד חכמה יונית לצורך פרנסה

בגמרא, שאל בן דמה בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל, כגון אני שלמדתי כל התורה כולה מהו ללמוד חכמת יונית. קרא עליו המקרא הזה, 'לא ימוש ספר התורה הזה מפוך והגית בו יומם ולילה' (יהושע א ח), צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה חכמת יונית. וכן פסק הרמ"א (יו"ד סי' רמו ס"ד) שאין לאדם ללמוד כי אם מקרא משנה וגמרא והפוסקים הנמשכים אחריהם, ובה יקנה העולם הזה והעולם הבא, אבל לא בלימוד שאר חכמות. וכתב הגר"א בביאורו (ס"ק יז) שמקורו בסוגייתנו.

וכתב בשו"ת דברי יואל (יו"ד סי' קא אות ו), שמדברי הירושלמי (סוטה פ"ט ה"ו) נראה בביאור סוגייתנו, שבאמת מה שנצרך בהכרח לאומנות ולפרנסה אינו נאסר מכח הכתוב 'והגית בו יומם ולילה' וגו', שאין הכתוב מדבר אלא בזמן שאפשר ללמוד בו, אך בזמנים הנצרכים לשינה ואכילה ושאר צרכים ההכרחיים אין חיוב ללמוד ולבטלם, והוא הדין שמוותר ללמוד לצורך אומנות שאף היא מחייב של אדם, ולמדה חכמים (ירושלמי שם) ממה שנאמר (דברים ל"ט) 'ובחרת בחיים', זו אומנות. אך כיון שאסרו ללמוד חכמה יונית מפני המסורות דהיינו שלא יא מכיר בלשונם ורמזם ועל ידי כן ירגיל לחצר המלך וימסור, כמו שפירש בפני משה, נמצא שאי אפשר לעסוק באומנות זו, ושוב נאסר הדבר משום 'והגית בו יומם ולילה' כיון שאין יכול להיות בו צורך פרנסה. ובעמק ברכה (לבעל השאלת דוד, מאמר ד) ביאר גם כן בדברי הירושלמי כעין מה שכתב הדברי יואל, שאיסור לימוד חכמה יונית לצורך פרנסה הוא מחשש המסורות, ועל פי זה כתב שבזמן הזה אין חשש למסורות כמו בזמנם, לפי שעניננו גלויים לפני הרשויות, ולכן אין חשש בלימוד שפות העולם, דרכי החשבון ולימודים אחרים, ובלבד שיהיו בהשגחת אנשים כשרים, ואם התיירו לקרובים למלכות, או לבנות מפני שהוא תכשיט [כמבואר בירושלמי (שם)], כל שכן שמוותר מפני חיות הבריות. ועיי"ש במה שדן בארוכה בדבר החרם שהחרימו חכמי ירושלים שלא ללמוד לשונות זרות.

אך בברכת שמואל (קידושין סי' כז אות ז-ח) חידש, ששני אופנים יש בביטול תורה, יש ביטול תורה שרק אינו לומד תורה, ויש ביטול תורה חמור יותר של מי שיושב ועוסק בדברים בטלים או בדברי ליצנות. ולצורך פרנסה וחיי נפש לא הותר אלא ביטול התורה מהסוג הראשון, אבל לא ביטול תורה מהסוג השני, ולכן אם יתנו לאדם ממון כדי שישב ועוסק בדברים בטלים וליצנות אין בזה היתר של אומנות ופרנסה. ועל פי זה כתב, שאם לומד דבר לימוד אחר שאינו לימוד התורה, ואומר אלך ואלמד חכמת האומות, ולומד אותה בקביעות והיא חשובה בעיניו להתפאר בה, נקרא בזה שנפטר מהתורה ועוסק בדברים בטלים. שיש לאותו האיש עוד דבר חשוב בלבו ומצרף אותו להתפאר בו על ידי שחשוב בעיניו, וזהו בכלל ביטול תורה מהסוג השני, ועל ביטול תורה זה אינו מועיל מה שעושה כן לצורך פרנסה. ואדרבה, גרוע הוא מכל ביטול תורה, כיון שגם נהנה מן העבירה. ואם יאמרו לומדי שאר החכמות שאינם עוסקים בלימוד החכמות לשם חשיבות והשכלה אלא רק כמו החייט במחטו והבלבל בקולמוסו, כבר נפסק ברמ"א (יו"ד סי' רמו ס"ד) שרק באקראי מותר ללמוד בשאר חכמות. ולכן רק מי שלומד בחכמות באקראי בעלמא אפשר להחשיבו כלומדם לשם אומנות. ועל פי זה כתב תוכחת מוסר לאלו מחרדי אשכנז ששלחו בניהם לגימנזיות ואוניברסיטען, עיי"ש.

אין כפרה אלא בדם

כתיב (שמות ל טו) 'לתת את תרומת ה' לכפר על נפשתיכם', יש להבין הלא אין כפרה אלא בדם הקרבן ואין נאמר שנתנית השקלים מכפרת. וכ"ק אבי אדמו"ר אמר שכפרת השקלים איננה על עבירות, רק שלא יהיה נפרד מכלל ישראל וישב להתאחד בכלל ישראל, ואז יהיה הקרבן קרבן ציבור ויתכפרו בדם הקרבן, עכת"ד.

(שם משמואל, שקלים תר"ע)

ונסע אהל מועד אעפ"י שנסע אהל מועד הוא

כתיב (במדבר ב יז) 'ונסע אהל מועד מחנה הלויים בתוך המחנות כאשר יחנו כן יסעו איש על ידו לדגליהם', הענין דכבוד לא שייך רק כשהם במקום מלך הכבוד, אז היה יהודה בכור לדגלים וראובן שני לו, וכן מחוקי הנימוס כשיש נכבד אז צריכין לישב במשטר וסדר, ולכן בפרק הנזיקין (גטין נט:) הפליגו רז"ל בשמירת הסדר בקריאה לספר תורה החשוב קודם. ורמז לזה מצאנו (ברכות מז.) אין מכבדין אלא בפתח שיש בה מזוזה וכל שכן בתי כנסיות ובתי מדרשות לפי שכבוד אינו רק במקום מוכבד ואין מכבדין בדרכים. לכן אמר כאן סדר הדגלים הוא לסדר חנייתן אצל אהל מועד, הסדר הזה יהיה בעת המסעות גם כן, שאינו דומה לשאר דרכים שאין כבוד ואין סדר למעלה ולקדימה, משום שאהל מועד נוסע בתוך המחנות ומלך הכבוד שרוי בתוכם, אם כן צריכין להיות בסדר חנייתן על ידו. ולזה כווננו רז"ל ונסע אהל מועד אעפ"י שנסע אהל מועד הוא ואינו נפסל לחם הפנים ביוצא, היינו שקדושת אהל מועד ומעלתו לא נסתלקה בנסיעתן, וכווננו לדרוש זה מעומק הכוונה לא מן הלשון. ודו"ק.

(משך חכמה, במדבר)

בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על אדם ועכשיו שאין בית המקדש קיים שולחנו של אדם מכפר עליו

יש לבאר על פי רמז, דהנה מן הי"א סממני הקטורת נתפרשו במקרא רק ארבעה מהם והשאר אתיא מדרשא, והנה הארבעה המפורשים במקרא הם ש'חלת ל'בנה ח'לבנה נ'טף וסימנם שלח"ן, לרמז על שולחנו של אדם שמכפר.

(קול אליהו, ברכות)

א"ר ינאי לעולם תהא אימת מלכות עליך

כתיב (דברים יז טו) 'מקרב אחיך תשים עליך מלך' ובגמרא (קידושין לב:) שתהא אימתו עליך, פירוש מקרב אחיך דייקא, אפילו אם איש המעלה בגודל ענוותנותו משווה עצמו אליך ומתנהג כאילו אחיך הוא בדומה לך, אעפ"כ אתה מוזהר לשומו עליך מלך ותהא עליך אימת מלכות. והנה זוהי מלחמה קשה להחשיב את האיש כמלך בזמן שמתנהג אתו באחזה ולהיות אימתו עליו, לכן נקט לשון מקר"ב שהוא תרגום של מלחמה.

(אהבת שלום, שופטים)

מבצעי שבוע הספר

עד 20% הנחה

על מגוון ספרי 'עוז והדר'

הזדמנות
אחרונה לפני
עליית
המחירים

פנינים שפה ברורה

מחיר רגיל
~~₪ 79~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 71

כרך שפה ברורה

מחיר רגיל
~~₪ 99~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 90

פנינים מתיבתא

מחיר רגיל
~~₪ 79~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 71

כרך מתיבתא

מחיר רגיל
~~₪ 106~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 99

חמשה חומשי תורה
ספורנו המבואר

מחיר רגיל
~~₪ 240~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 198

שו"ע הרב קטן

מחיר רגיל
~~₪ 99~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 90

פנינים משנ"ב
המבואר

מחיר רגיל
~~₪ 74~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 68

כרך משנ"ב המבואר

מחיר רגיל
~~₪ 93~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 86

שו"ע המבואר
בשר בחלב

מחיר רגיל
~~₪ 112~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 99

ירושלמי מקוצר
סדר זרעים 3 כרכים

מחיר רגיל
~~₪ 330~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 297

תוספי תוספות
מכות

מחיר רגיל
~~₪ 46~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 42

תוספי תוספות
ביצה

מחיר רגיל
~~₪ 51~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 48

שני לוחות הברית

מחיר רגיל
~~₪ 193~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 170

שיטה מקובצת
8 כרכים

מחיר רגיל
~~₪ 193~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 170

ערוך השולחן

מחיר רגיל
~~₪ 393~~

מחיר מבצע לשבוע הספר
₪ 350

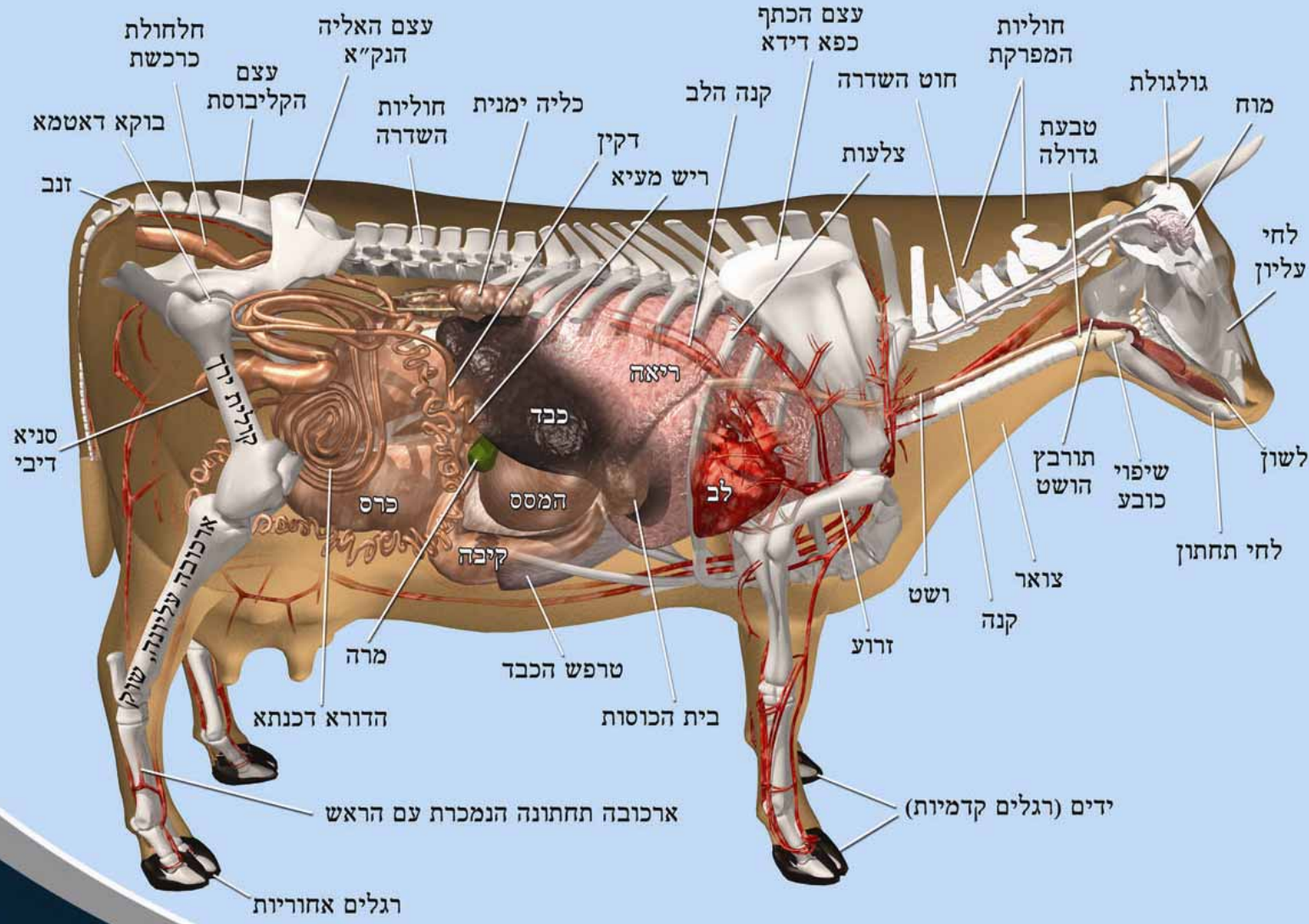
המבצע עד לתאריך י"ג תמוז תשע"א

להגדיל תורה ולהאדירה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

הפעם הדראשונה

שכולנו לומדים חולין, גם מי שלא לומד דף היומי מוזמן ללמוד ולהבין בפעם הראשונה.

מתיבתא
 סדר קדשים החדש של 'עוז והדר'
 אוצרות נבחרים של ביאור ופשוט,
 עיון, אגדה והלכה.
 הקדמות מאלפות לכל נושא
 אלפי איורים וציורים מרהיבים להמחשת הנלמד

שפת פרוקה
 סדר קדשים החדש של 'עוז והדר'
 ביאור ייחודי המקל על הבנת הנלמד
 הקדמות מאלפות לכל נושא
 אלפי איורים וציורים מרהיבים
 להמחשת הנלמד

דף היומי
 סדר קדשים החדש של 'עוז והדר'
 אלפי איורים וציורים מרהיבים
 להמחשת הנלמד

המהפך של מתיבתא מבית עוז והדר בהבנת מסכת חולין

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
 מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

להגדיל תורה ולהאדירה